

Nyt og meget forbedret Kartof- felbrænderie.

Fordeleene ved Brændeviins Frembringelse af Kartofler, istedetfor af Sæd, ere saavel for den Enkelte, som for det Almindelige, betydelige, og isinesfaldende, naar deres Forædling skeer paa rette Maade og paa rette Sted.

Theorie og Erfaring lære, at $3\frac{1}{2}$ til 4 Tønder Kartofler give ligesaa megen og lige saa stærk Brændeviin, som en Tønde Rug, og da paa det Areal, hvorpaa sædvanligen høstes 10 Tdr. Rug, med end større Visshed avles 100 Tdr. Kartofler, der i Brænderierne ere i det mindste liig 25 Tønder Rug, saa frembringes af Kartofler, paa samme Areal, $2\frac{1}{2}$ Gang saa megen Brændeviin, som før af Sæd.

Antages dernæst, at Kartoflerne, som skee bør, ikke fortrænge en Sædafgrøde, men at de dyrkes i Brakmarken, som ellers intet giver, ligesom, at den af deres Drank's Dpfodring fremkomne Gødning, erstatter Jorden den Kraft, som Kartoflerne have uddraget af Brakmarken, saa

kan deres Produkt ansees, som reen Forøgelse af vore Produkters Quantum.

Debitere vi endelig Kartoffelavlens Conta blot det, som Kartofflernes Frembringelse koster os mere, end Brakmarkens Bearbejdning ellers havde kostet os, saa have vi sikkerlig dette Produkt af 25 Tdr. Rugs Værdie, for samme om ikke mindre Priis end hine 10 Tdr. Rug ellers vilde kostet os, og disse, der da ikke brugtes til Brændeviin, forbleve Handelen eller og egen Forbrug til Raadighed.

Under saadanne Omstændigheder, maatte Kartoffelbrænderierne allerede ganske have fortrængt Kornbrænderierne, om ikke nogle Omstændigheder, der deels hidrøre fra Lovgivningen, deels fra Kartoffelbrændevinens Behandlingsmaade, havde virket derimod.

I Lande, hvor Brændeviinsbrændingen, som i Danmark, er en næsten ubelukkende Kættighed for Kiøbstæderne, kunne Kartoffelbrænderierne ikke komme frem, fordi Brændeviinsbrænderen ikke der kan tillige være Kartoffelavler, og altsaa ikke, som naar Landmanden brændte, lægge Kartoffelernes Produktionspriis til Grund for sin Beregning, men tvertimod maa regne efter Torveprisen, der, hvor Kartoffelavlen ikke er ganske almindelig, er mere vækkende end Sædprisen, og sædvanligen forholdsmæssig høiere end denne, da dette volumineuse Produkts Transport meget

maa forhøje deres Torvepriis, og end mere vilde forhøje den, naar de store Masser, som Brænderierne behøve, skulde hidbringes fra fiernere Egne. — A priori vil neppe denne Paastand nægtes, og det saameget mindre, som den ved vor totale Mangel af Kartoffelbrænderier i Kiøbstæderne, eller dog ved deres Nedlæggelse, hvor de ere søgte, a posteriori bevises.

End videre ere Kartoffelbrænderierne i en uheldigere Stilling end Sædbrænderierne, hvor Afgiften af dem erlægges efter Tid; hvor nemlig gives en Betaling af Vandens Indhold, uden Hensyn til, hvorvidt brændes Sæd eller Kartofler; thi da den langt større Masse, hvoraf Kartoffelbrænderen skal udbrage Spiritus, fordrer, for at levere et lige Partie Brændeviin, længere Tid, end den mindre Sædmasse, saa tabes der ved en betydelig Deel af den større Fordeel, som Kartoflernes Brænding kunde skaffe. Hvilken Fordeel, som jeg besuden allerede har viist, kun kan blive Landmanden, aldrig Kiøbstædmanden, som maa betale Torveprisen, til Deel.

Foruden disse tvende Hindringer mod Kartoffelbrænderiernes Udbredelse i Lande, hvor Kiøbstædsmonopolet bestaaer, har endnu en tredje, ei mindre vigtig og almeengældende fundet Sted; den, at Kartoffelbrændevinen, enten virkelig var, eller dog holdtes for at være af flettere Smag; end Sædbrændevinen. — For

saavidt, som denne Formening kan have havt sin Grund i Fordom, eller maaskee endog mod bedre Vidende være udspreedt af Sædbrænderiernes Ciere, der undertiden paastode, at Kartoffelbrændevinen havde en jordagtig Smag, er den os uvedkommende. Sandheden er nok egenlig, at Kartoffelmæstken enten usuldkommen giceredes, eller alt for hurtig for vore ældre Indretninger gik over fra Wiin- til Edikegiceringen, i denne Tilstand brændte ved Vandens og gav Brændevinen en sveden og fuselagtig Smag. Mæstkevarmerne, en af den nyere Tids Forbedringer ved Brænderierne, har nok i det ene af disse Tilfælde formindsket, om end ikke hævet denne Anse.

Jeg slutter altsaa, at naar Brænderierne ere indskrænkede til Kiøbstæderne; naar Afgiften erlægges efter Vandens Størrelse, uden Hensyn til Produktet, hvoraf Brændevinen udbrages; og endelig saalænge Kartoffelbrændevinen ikke erholder en ubestridelig stedsse lige saa god Smag, som Sædbrændevinen, kan hine ikke vinde det Fortrin for disse, som for Samfundet maatte ønskes.

En Opdagelse, som nylig er giort af Hr. Overamtmand Siemen ved Pyrmont, hvorved nogle af hine Hindringer hæves, maa derfor være os særdeles velkommen, og det saameget mere som den tillige viser Kartoffelbrændingen fra en saa fordeelagtig Side, at den sikkerlig vil tilbringe sig vor Regjerings Opmærksomhed, og

maaſkee bidrage til, engang at ſætte os i Beſiddelen af de Fordele, ſom vilde udspringe af Brænderiernes Frigivelse, hvis nærmeste Følger turde være, Kartoffelavlens Udbredelse, Agerdyrkningens Forbedring og Dpfomſt i Egne, hvor Sædtransporten, ved Torvets Afſtand, bliver for beſværlig, og et ſtørre Overſkud af Sæd til Udførſel i heldige Aaringer.

Hr. Siemen beſidder alle de Egenſkaber, der kunde lede ham til denne Dpdragelse; Han er en duelig Chemiker, og kunde ſølgelig ſom ſaadan letteſt udfinde Aarsagerne, hvorfor Kartoffelbrændevinen ſtod tilbage for Sædbrændevinen; han har Brænderie og maatte indſee Bigtigheden af at bruge Kartoffler, og han er en god Agerdyrker, ſom ſætter høi Priis paa Kartoffelavl. Hans Dpdragelse er, efter Regjeringens Befaling, underſøgt af kyndige Mænd, og Patent derpaa meddeelt ham. I et lidet, mig dog endnu ubekjendt Skrift, ſkal han have forklaret Fordeleene ved hans nye Fremgangsmaade, og man ſiger at den allerede ſkal være indført i omtrent 30 Brænderier, hvis Eiere altsaa have betalt ham for hans Hemmelighed.

En Hr. W. Müller har i Møgliner Annalen ſkrevet en Afhandling: "Ueber den neuen Betrieb der Kartoffeln-Branntweinbrennereien, und deſſen weſentlichen Einfluß auf Land- und

Staatswirthschaft," og det er noget af det deri anførte, hvoraf jeg her skal have den Ære at give en sammentrængt Doversigt.

I en Indledning til denne Afhandling figer Møgliner Annalers Redakteur: — formodentlig Prof. Korte, Zhaers Svigersøn — Hr. Siemens Fremgangsmaade eller det kunstige Apparat, paa hvilket den preussiske Regiering har givet ham Patent, har ikke umiddelbar Hensyn til Giæringsprocessen, og end mindre til Destillationen — der kan iværksættes med ethvert andet Apparat — men til den fuldkomneste Opløsning af de opløselige Substantser, Kartoflerne indeholde, hvoraf Alcohol udbrages. Linhoff lærte allerede, at Kartoflernes Trævler kunde opløses og forvandles til Stivelsemeel, men han ansaae dette for besværligt til at kunne anvendes i det større, og undlod derfor at henregne denne Substans til Kartoflens nærende Dele. Disſes Opløsning tilligemed den fuldkomneste Uddragning af Meel-Substantzen, synes at bevirkes ved Siemens Opdagelse, og den større Mængde Alcohol, som efter de troværdigste Bidnesbyrd erholdes, at hidrøre derfra. — Redacteuren tilføier endnu, at han befrygter, at denne, Brænderievæsenet yderst vigtige, Opdagelse, vil have til Følge, at Brænderierne komme i Enkeltes Hænder, og blive skadelig for Agerdyrkingen, da Dranken

4de Bind 1ste Hæfte. (2)

maa blive saameget mindre nærende, som mere Alcohol paa denne Maade udbrages; men tilføier dog, at Fremskridt i enhver retmæssig Haandtering er Samfundet til Gavn, om end Enkelte lide derunder, som da maae søge at hielppe sig paa anden Maade. — Mod denne Redacteurs Frygt, har Hr. Siemen yttret sig, som i det Følgende skal sees, og har ganske hævet den.

Det væsentlige af det Hr. Müller siger om Siemens Opdagelse er, at den er giort i Aaret 1819, og at han i et og et halvt Aar har uafslædig havt samme Resultat deraf, hvilket er, at han af en Scheffel ($3\frac{1}{2}$ dansk Skieppe), hvoraf før erholdtes 5 til 6 Quart (eller Potter), nu faaes 8 til 9 Quart eller 50 pCt. mere, efterat den Brændeviin er fradragen, som vindes af det tilfattede Malt. Foruden dette større Partie Brændeviin, erholder han endnu ved sin Fremgangsmaade, et saa betydeligt Partie Siær, at det, da han boer en Bye nær og derhen kan affætte det, gienerstatter ham Kartoflernes Productionspris. Det Apparat, som behøves til denne forandrede Brændingsmaade, skal ikke koste mere end 200 til 250 Rdlr. preussisk.

Om Fremgangsmaaden udlader Hr. Müller sig blot i disse Ord: Vilde jeg beskrive Fremgangsmaaden, hvor Kartoflerne knuses under en usædvanlig høi Temperatur, derpaa chemisk og

fuldkommen opløste, hurtig affiolede bringes til en langt fuldkomnere Biingjæring, og under Fastes Destillationen i en mere concentreret Masse, saa handlede jeg mod Forfatterens Ønske, det forlanger størst muelige Hemmelighed. Han henviser derfor Enhver til Opfinderen, som mod en vis Betaling meddeler det Fornødne, og med stor Tjenstfærdighed staaer Enhver bi med Raad og Daad. — Saavidt Hr. Müller.

Af det Foregaaende er seet, at af $3\frac{1}{2}$ Skiepe Kartoffler erholdes 8 til 9 Potter Brændeviin, som er omtrent 19 til 22 Potter af en Tønde, hvorved en Tønde Kartoffler udbringes til en Brutto-Indtægt, Dranken og Giæren, som vindes, uberegnet, af 5 til 6 Rbdlr. efter nærværende Brændeviins-Priser, eller, Afgrøden af en Tønde Land anslaaet til 100 Tdr. Kartoffler, fra 5 til 600 Rbdlr., medens en Tønde Rug blot udbringes fra 10 til 12 Rbdlr. eller Afgrøden af en Tønde Land med denne Sædart fra 100 til 120 Rbdlr. Ere disse Beregninger rigtige, som er Tilfældet, om den her omhandlede Opdagelse er i alle Dele rigtig berettet, saa bliver det os en uundgaaelig Nødvendighed, at skaffe os Kundskab derom, og at brænde efter den, da Ublændingerne ellers snart ville oversvømme os med Brændeviin til saa lave Priser, at vore Brænderier samtligen maatte forgaae.

Endnu maa tilføies, at Hr. Siemen, i Anledning af den anførte Yttring i Møgliner Annalen, har udladt sig om den nærende Evne af Dranken, saaledes som han efter den nye Maade erholder den, hvoraf sees, at den, uagtet det større Brændeviinsprodukt, aldeles ikke feber mindre end forhen.

J. C. D.
